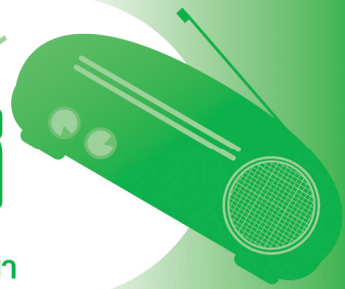




สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

บทสารคดีวิทยุ 5 นาที



หมวดยา

ยาต้านเชื้อแบคทีเรีย ระวังไว้อย่าใช้พร่ำเพรื่อ

สวัสดีค่ะ คุณผู้ฟัง พบกันอีกเช่นเคยในรายการ.....ถ้าดิฉันเอ่ยถึง “ ยาต้านเชื้อแบคทีเรีย ” หลาย ๆ ท่านอาจจะงง ไม่รู้ว่าคืออะไร แต่ดิฉันมั่นใจว่าทุกท่านต้องรู้จักเป็นอย่างดี ลองตามไปดูกันในหัวข้อ เรื่องที่ดิฉันจะนำเสนอในวันนี้ คือ ยาต้านเชื้อแบคทีเรีย...ระวังไว้อย่าใช้พร่ำเพรื่อ โดยการสนับสนุนข้อมูล จากกองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ค่ะ

คุณผู้ฟังคะ ชื่อ ยาต้านเชื้อแบคทีเรีย คงจะไม่คุ้นหูหรือเป็นที่รู้จักของท่าน แต่ถ้าบอกว่ายาปฏิชีวนะ คงจะพอคุ้นหูกันบ้าง เกสัชกรหลายท่านเคยเล่าให้ดิฉันฟังว่า มีหลายครั้งที่ผู้ซื้อยาระบุว่า ต้องการ ยาปฏิชีวนะ หรือ antibiotics ทั้ง ๆ ที่ไม่ทราบถึงคุณสมบัติหรือข้อจำกัดในการใช้ยา แต่รู้จักยาจากการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่ารักษาโรคหลายอย่างได้ชะงัด โดยเฉพาะอาการไข้ และอาการอักเสบ จนบางครั้งก็เหมาะ เรียกว่าประเภทนี้ว่า “ยาแก้อักเสบ” ไปเลยคะ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด คุณผู้ฟังหลาย ๆ ท่าน อาจจะสงสัยว่า ยาปฏิชีวนะ ได้แก่ยาอะไรบ้าง ยาปฏิชีวนะ ได้แก่ เพนิซิลลิน ,ซัลฟาไธไมด์ , เตตราไซคลิน และ คลอแรมเฟนิคอล เป็นต้น



คุณผู้ฟังคะ ยาปฏิชีวนะ เป็นยาที่ใช้รักษาอาการอักเสบได้เพียงบางโรคเท่านั้น นั่นก็คือ การอักเสบจากการติดเชื้อแบคทีเรีย แต่ไม่สามารถรักษาโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสได้นะคะ การเรียกเหมารวมว่ายาปฏิชีวนะเป็นยาแก้อักเสบจึงไม่ถูกต้องนักค่ะ ทุกอย่างในโลกย่อมมีสองด้านเสมอ ยา ก็เช่นกันค่ะ มีทั้งคุณ และโทษ หากใช้โดยขาดความระมัดระวัง อาจก่อให้เกิดโทษต่อร่างกายได้ ก็เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ อาทิ ขาดความรู้ในเรื่องยาที่ใช้ นั้น หรือมีปัญหาการใช้ยาอย่างไม่ถูกต้อง ดังนั้น การใช้ยาควรต้องใช้ด้วยความระมัดระวัง

สำหรับข้อควรระมัดระวังในการใช้ยาต้านเชื้อแบคทีเรีย ดิฉันมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ค่ะ

1. ต้องใช้ยาในปริมาณที่ถูกต้อง คือ รับประทานยาตามที่แพทย์สั่งตามปริมาณอย่างถูกต้อง และกินให้ครบมือ ครบจำนวนที่กำหนด
2. ต้องใช้ยาในระยะเวลาที่เหมาะสม คือ ต้องกินติดต่อกันอย่างน้อย 7-10 วัน หรือจะหยุดยาได้ก็ต่อเมื่อผลการเพาะเชื้อไม่พบเชื้อแล้ว แม้ว่าอาการของโรคจะไม่แสดงให้เห็น

คุณผู้ฟังคะ การใช้ยาต้านเชื้อแบคทีเรียโดยขาดความระมัดระวัง ไม่ว่าจะใช้ยาผิดขนาด กินไม่ครบ
มือ ไม่ครบตามขนาดที่กำหนด หรือกินยาไม่ครบตามระยะเวลาที่เหมาะสม เลือกยาไม่ถูกต้องกับเชื้อแบคทีเรีย
และใช้ยาพร่ำเพรื่อโดยไม่จำเป็น เป็นสาเหตุทำให้เกิดอันตรายได้ดังนี้ ค่ะ



- **แพ้ยา** เป็นได้ตั้งแต่แพ้ยาเพียงเล็กน้อย เช่น มีผื่นแดง คัน เกิดลมพิษ ไปจนถึงการแพ้ยาอย่างรุนแรง ซึ่งอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต เช่น การแพ้ยาในกลุ่มเพนิซิลลิน โดยเฉพาะที่ให้โดยวิธีการฉีด
- **ดื้อยา** โดยปกติของเชื้อแบคทีเรียหลายชนิด มีโอกาสที่จะดื้อยาได้อยู่แล้ว เพราะมีความสามารถในการปรับตัวให้ทนต่อยาต้านเชื้อแบคทีเรียนั้นได้ และยังสามารถถ่ายทอดคุณสมบัติการดื้อยา ทำให้การใช้ยาต้านเชื้อแบคทีเรียไม่ได้ผลมากขึ้นเรื่อย ๆ การรักษาโรคก็ยากขึ้น อาจต้องเพิ่มขนาดยาหรือเปลี่ยนชนิดของยาไปใช้ยาใหม่ ๆ ที่มีราคาแพงขึ้น
- **ทำให้รักษาโรคไม่ได้ผล** การใช้ยาต้านเชื้อแบคทีเรียอย่างพร่ำเพรื่อ จะทำให้เชื้อโรคเรียนรู้กับยา และดื้อยาได้ง่าย ซึ่งการรักษาโรคอาจไม่ได้ผล
- **ทำให้ผู้ป่วยมีโอกาสติดเชื้อแทรกซ้อน** ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเชื้อที่ดื้อยาอยู่นั่นแหละค่ะ รวมทั้งติดเชื้อรา แคนดิดาในปาก ทำให้ปากและลิ้นเป็นฝ้าขาว เกิดการอักเสบในระบบทางเดินอาหาร
- **ทำให้เกิดพิษและอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา** เช่น ยาอิริโทรมัยซินเป็นพิษต่อดับยาคอลแรมเฟนิคอล เป็นพิษต่อกระดูก

ท้ายนี้ มีสิ่งสำคัญที่อยากจะขออย่าให้ฟังระลึกเสมอก็คือ เมื่อจะใช้ยาต้านเชื้อแบคทีเรียเพื่อรักษาโรค เป็นหน้าที่ของแพทย์เป็นผู้สั่งจ่าย เพราะยาต้านเชื้อแบคทีเรียไม่ใช่ยาสามัญประจำบ้านที่เราจะสามารถซื้อกินเองได้ ซึ่งต้องอ่านฉลากยาให้เข้าใจก่อน และต้องใช้ยาตามที่ฉลากกำหนด รวมทั้งต้องเข้าใจสรรพคุณยาอย่างแท้จริง ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัดนะคะ
